

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain 20 §:n, työntekijäin eläkelain 4 c §:n, maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n ja valtion eläkelain 9 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevan alaikärajan alentamista vielä ensi vuodeksi. Eläkkeelle pääsisivät vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneet pitkäaikaisesti työttömät työntekijät. Myös sukupuolenvaihdoseläkejärjestelmässä toteutettaisiin

vastaava järjestely siten, että eläkkeelle pääsisivät sanottua ikäluokkaa olevat maatalousyrittäjät.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1982.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Työttömyyseläke liitettiin 1 päivänä heinäkuuta 1971 voimaan tulleilla laeilla kansaneläkelakiin (499/71) ja työntekijäin eläkelakiin (500/71), johon lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa, maatalousyrittäjien eläkelaisissa ja yrittäjien eläkelaisissa on viittaussäännökset. Sanotusta ajankohdasta lukien työttömyyseläke liitettiin myös valtion eläkejärjestelmään (851/71). Työttömyyseläkejärjestelmä on toteutettu myös kunnan eläkejärjestelmässä.

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset ovat mainituissa säännöksissä pääpiirteissään samanlaiset. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on 60 vuoden ikä ja pitkäaikainen työttömyys. Työntekijän on pitänyt saada 60 viimeksi kuluneen viikon aikana valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain (125/34, työttömyyskassalaki) mukaista päiväavustusta

tai työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta yhteensä vähintään 200 päivältä. Työttömyyseläkkeeseen on oikeus myös sellaisella 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä, jolla työttömyyskassalain enimmäisavustusta koskevien säännösten mukaan ei enää ole oikeutta päiväavustukseen. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei eläkkeenhakijalle voida osoittaa työvoimaviranomaisten taholta sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta työntekijä ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työllisyyslain mukaiseen korvaukseen.

Pitkään vallinneen työttömyyden johdosta on työttömyyseläkkeen saamisen alaikäraja alennettu. Eläkeikäraja säädettiin 58 vuodeksi 1 päivästä heinäkuuta 1978 lukien vuoden 1979 loppuun (444/78). Vuoden 1980 alusta työttömyyseläkejärjestelmän piiriin pääsivät kaikki 1925 tai sitä ennen syntyneet työttömät työntekijät (915—917/79 koskivat kansaneläke- ja työeläkejärjestelmää ja 962/79 valtion eläkejärjestelmää). Vuonna 1981 työt-

tömyyseläkkeelle pääsevät edellä mainittujen lisäksi vuonna 1926 tai sitä ennen syntyneet pitkäaikaistyöttömät (838—840/80).

Heikentyneestä työllisyysilanteesta johtuen on ikääntyneiden pitkään työttöminä olleiden työntekijöiden työhönsijoittuminen osoittautunut edelleenkin vaikeaksi. Näiden työntekijöiden toimeentulon turvaamiseksi on vielä tarkoituksenmukaista ulottaa työttömyyseläkejärjestelmä käsittämään myös vuonna 1927 syntyneen ikäluokan. Tästä aiheutuvat muutokset ehdotetaan tehtäviksi kansaneläkelain 20 §:n 2 momenttiin, työntekijäin eläkelain 4 c §:n 6 momenttiin ja valtion eläkelain 9 a §:n 3 momenttiin. Hallituksen tarkoituksena on, että vastaavat muutokset toteutettaisiin myös kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä eläkkeen saamisen edellytyksenä on maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 2 kohdan (219/74) mukaan se, että maatalousyrittäjä on luovutuksen tapahtuessa täyttänyt 60 vuotta, tai jos hän on nainen, 55 vuotta. Vuosien 1978 ja 1979 aikana miespuolisen maatalousyrittäjän alaikärajaksi oli kuitenkin vahvistettu 58 vuotta (443/78). Vuodesta 1980 sukupolvenvaihdoseläkkeelle pääsi vuonna 1925 tai sitä ennen syntynyt maatalousyrittäjä (918/79). Kuluvana vuonna sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää on muutettu siten, että maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 4 momentin mukaan (837/80) eläkkeelle pääsevät vuonna 1926 syntyneet yrittäjät ja jos aviopuolisot yhdessä luopuvat viljelmästä, oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen on laissa säädetyin edellytyksin myös vuonna 1927—1930 syntyneellä maatalon emännällä. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää koskevat muutokset on toteutettu samanaikaisesti työttömyyseläkeikärajan alentamisen kanssa.

Koska maataloutta harjoittavan väestön sukupolvenvaihdosta on edelleenkin tarkoituksenmukaista nopeuttaa, esitetään, että maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 4 momenttia muutettaisiin siten, että oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen olisi vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä. Vastavasti olisi maatalon emännän alaikäraja alennettava käsittämään vuonna 1928—1931 syntyneet ikäluokat niissä tapauksissa, joissa puolisot yhtäaikaa luopuvat maatalouden harjoittamisesta. Lain säännöksistä johtuu, että vaimo saisi eläkkeen vasta siitä lukien, kun hän on täyttänyt 55 vuotta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Työttömyyseläkejärjestelmään ehdotetun muutoksen seurauksena voidaan vuonna 1982 arvioida pääsevän eläkkeelle noin 1 500 pitkäaikaisesti työtöntä työntekijää. Eläkemenojen lisäys olisi lähivuosina arvioituna vuositasolla seuraavasti:

Vuonna	Työeläkejärjestelmässä (sis. myös valtion eläkejärjestelmän) milj. mk/v	Kansaneläke- järjestelmässä milj. mk/v
1982	8,0	5,6
1983	19,1	14,7
1984	25,3	18,9
1985	30,5	21,7
1986	35,1	24,5

Sukupolvenvaihdoseläkkeelle voidaan vuonna 1982 arvioida jäävän noin 230 maatalousyrittäjää.

Eläkemenojen lisäys sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä olisi siten vuoteen 1985, johon saakka sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää on toistaiseksi jatkettu, seuraava:

Vuonna	milj. mk/v
1982	0,8
1983	2,8
1984	4,5
1985	5,8

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmästä aiheutuvat lisäkustannukset tulisivat valtion maksettaviksi.

3. Voimaantulo

Esitykset liittyvät valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1982 ja lait ehdotetaan saatettaviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 1982 lukien. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää koskevat muutokset käsittäisivät ne tapaukset, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai sitä koskeva ennakkopäätös annetaan vuonna 1982 tai sen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 20 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (838/80), näin kuuluvaksi:

20 §

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 kohdassa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä mak-

setaan myös vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneelle vakuutetulle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.

2.

Laki

työntekijäin eläkelain 4 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 4 c §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (839/80), näin kuuluvaksi:

4 c §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus

saada myös vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneellä työntekijällä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.

3.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (837/80), näin kuuluvaksi:

6 a §

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, on myös sellaisella vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä, joka sanotussa momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä. Vastaava oikeus

on myös sellaisella vuonna 1928—1931 syntyneellä naispuolisella maatalousyrittäjällä, jonka aviopuolisokin on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, kuitenkin siten, että eläkettä ei makseta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai, eläkkeen perustuessa maatalousyrittäjien eläkelain 6 g §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1974 ja 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetuilla laeilla (219/74 ja 294/80), sanotussa pykälässä tarkoitettu ehdollinen päätös annetaan vuoden 1982 aikana.

4.

Laki**valtion eläkelain 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 9 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (840/80), näin kuuluvaksi:

9 a §

saada myös vuonna 1927 tai sitä ennen syntyneellä edunsaajalla.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1982.

Helsingissä 2 päivänä lokakuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Luja-Penttilä*